

ISSN 1308 - 4887

Yıl: 1 Sayı: 2

29 Ekim 2008

esido

ege sanayicileri ve işadamları derneği

YAŞAM

Cumhuriyet'in 85. yılında...

“DEMOKRASİ”

Nee ve Hüznün Roman'ı

"Çingene inancına göre, ölümden sonra ruh önce bir kuşun, oradan da bir Çingenenin vücuduna yerleşir. Çingeneler guguk kuşuna dokunmazlar, çünkü inançlarına göre o, yeniden doğuşu gerçekleştirmek için çabalayan bir Çingenenin ruhundan başka bir şey değildir." (1)

Temmuz 1999'da öğretim üyesi olan bir dostum telefonla arayarak "işin var mı?" diye sordu. Ben de "Yok neden?" deyince, "Biz Kuştepe'de bir düğüne davetliyiz, istersen gel sen de fotoğraf çekersin" diye yanıtladı. Arkadaşım öğrencileri ile birlikte düğünü seyrederken ben de fotoğraf çekmeye başladım. Bir ara öğrencileri de topluca dansa çağırdılar. Sırt çantalarından dolayı pek istemediler ama ısrar karşısında çantalarını çıkarmaları ve emanet etmeleri gerekti. (Acaba çalınır mı diye) Bunu bir ürkeklikle yaptılar. İlerleyen saatlerde bu ürkekliklerinden dolayı biraz da utandılar. Düğünün sonlarına doğru bir ara seyirciler topluca "Didem" diye tempo tuttular. Zayıfca bir kız ortaya çıktı ve kendinden geçercesine dans etti. O gün analog bir makine ile çektiğim bir fotoğraf bu çalışmayı kendiliğinden başlattı. 2008 yılına kadar geçen sürede onlarla bir yaşam paylaştım ve bu çalışma ortaya çıktı. Sadece bir fotoğraf çalışması değil, aynı zamanda bir gözlem ve inceleme çalışması oldu. Kimlerdi bunlar?

Ortaçağın sonlarında, Avrupa'ya tuhaf yabancılar geldi. Haçlı

seferlerinin yollarını tersine katetmişlerdi. Peki nereden geliyorlardı? Kimdi bu insanlar? Bunu kendileri bile bilmiyorlardı. Onlara Bohemyalılar ya da Mısırlılar dendi. Gizemli kökenleri kısa sürede insanların ilgisini çekti. XVI yüzyıl ile XVIII yüzyıl arasında, Doğu'da olduğu gibi Batıda da Çingeneler soyluların hizmetinde çalıştılar, at yetiştirdiler, saray müzisyenliği, falcılık yaptılar. Ama XIX. Yüzyılda her şey değişmeye başladı. Uyardırdıkları ilgi yerini kuşkuya bıraktı, hayranlıksa horgörüye. Maddi çöküş, halkın nefreti ve tehditlerle giderek hiçbir yerde barınamaz hale geldiler. Çocuk kaçırmakla, büyücülükle suçlandılar. Naziler, onları toplama kamplarına kapatıp biyolojik deneylerde kullandılar. Naziler, çingeneleri sadece "toplum karşıtı" olmakla suçlamıyorlardı. Onları ayrıca ırk biyolojisi incelemelerinde kullanılacak melez bir ırk olarak görüyorlardı. Çingeneler, her türden Alman kampına götürülmüşlerdi. 1971'de Birinci Dünya Çingene Kongresi'nde delegeler Çingene halkını nitelendirmek için "Rom" sözcüğünü onaylayıp kendilerine bir bayrak verdiler. Ulusal bir Rom hareketinin varlığını da doğruladılar. (2) Biz de bu paralelde alıntılar dışında "Roman" terimini kullanacağız.

Dostlarım bazen bana sorarlar. "Bu kadar onlarla birlikte oldun, neler öğrendin onlardan?" diye. Onlara bir anımı anlatmakla başladım. İstanbul içindeki bir roman mahallesinde bir düğün çekimi sırasında gelini fazlaca ciddi görmüş olmalıyım ki, damadın babasına sohbet açılın şeklinde "oğlun gelinden daha güler yüzlü" dedim. Yanıt "Oğlan benim ama can benim değil?" şeklinde oldu. Bu kuşkusuz sıradan bir yanıt değil. Özgürlüğü ifade eden güzel bir felsefi yanıt. Bunu söyleyen de evsel atıklarımızdan geri dönüşümlü olanları toplayarak geçimini sağlayan bir "çevreci" roman. Kişilerin tercihlerinde özgür olduklarını kaçımız bu kadar özlü anlatabiliriz. Küçük şeylerle mutlu olmasını öğrendim derim. Küçük çocukların topları olmadığına içine kum doldurulmuş çorapları top yaparak hepimizin çocukluğunda oynadığı onların "tombala" dedikleri oyunu ne kadar güzel oynadıklarını da izledim. Bu "top" bir yerinize geldiğinde canınızı yaksa da bu neşeli bir oyuna asla engel değil. Gerisinde bir dram olsa da gününü güzel yaşamalı derim. Borges'in dediği gibi yaşam anlardan ibaret değil mi? İşte o anları doyasıya dolu yaşamak lazım. Tekirdağ çevresinde genç kızlar kına gecesinde birkaç kıyafet giyerek dans ederler. Bu danslardan bir tanesi de "hint dansı"dır. Hint müziğine yakın bir müzik, Hintli bir dansözün kıyafeti ile yapılan bu dans belki de geçmişleriyle olan bir köprü. Mardin'in Nusaybin ilçesinde de kendilerine "kıracı" denen bir topluluk yaşar. Bir kısmı çevre düğünlerde müzisyenlik yaparlar. Bu "kıracı" kelimesinin ne

anlama geldiğini sorduğumda verilen yanıt "Kıracı'den gelme anlamında" oldu. Farklı yöre romanları da olsalar yaşayan gelenekleri veya verilen unvanlar geçmişleri ile ilgili olarak bir noktayı işaret ediyor: Hindistan yarımadası. XV. yüzyılda Avrupa'ya gelişlerinden başlayarak romanlar, onların gerçek köklerini soruşturan uzmanları şaşırttılar. Romani dili Sanskritçeye yakın bir yeni Hint dilidir. Romanların bir kısmı tarafından konuşulan bu dil, topraksız bir halk için çok değerli bir iletişim aracıdır. Fotoğraf çalışmalarım sırasında bu dilin İstanbul içinde bir mahallede yoğun olarak konuşulduğuna tanık oldum. En küçük bireyinden en büyüğüne kadar bu dili canlı olarak yaşatmaktalar. Romanların yaygın olduğu Trakya'nın pek çok yerinde bu dilin varlığı bilinmekte ama konuşan sayısı marjinal seviyede kalmaktadır. Şimdilerde "kentsel dönüşüm projesi" adı altında fiyakalı laflarla bu mahalleler yıkılma tehdidi altındalar. Bu mahalleler yıkılıp romanlar dağıldıklarında da yaşayan bu kültürler yok olma tehlikesi altındalar. Dil de bunların başında geliyor. Genel olarak romanlar yaşadıkları bölgenin hakim dilini konuşuyorlar.

İstanbul'daki bir roman nasıl Türkçe konuşuyorsa, Nusaybin ve Diyarbakır'daki roman da bölgedeki hakim dil olan

Kürtçe'yi konuşmaktadır. Romanlarda toplumun yöneticisi pozisyonunda olanlara Çeribaşı diyorlar. Geçmişte güçlü olan bu bağ günümüzde göstermelik düzeyde bazı yörelerde sürüyor. Bunlardan birisi ile bir sohbet sırasında çevredeki sanayi kuruluşlarında Roman gençlere iş verilmemesinden şikayet edildi. Ama bir iş bulup çalışanların da iş yaşamları genellikle kısa ömürlü oluyor. Çünkü günlük yaşayıp kazandığını o gün harcamak onlar için bir yaşam şekli. Çeribaşının deyimi ile "Bayat para" (maaş) onlara göre değil. Peki bu insanlar geçimlerini nasıl sağlamalı; diğer bir deyişle ekonomiye nasıl kazandırılmalı? Burada çözüm onların yetenekli oldukları ve halen cılız da olsa yaptıkları işlere farklı bir boyut katılmasıdır. Örneğin Faytonculuk İzmir'in simgelerinden biridir. Faytoncuların hayvanları için bir kamu arazisinde sağlıklı ahırlar yapılır, genellikle işsiz oldukları kış aylarında atlarının ilaç giderleri karşılanabilir, bir atölyede daha sağlam ve şık faytonlar imal edilir ve onlara uygun bir fiyattan satılırsa bu hem geleneğin yaşaması hem de bu işin daha şık ve ekonomik yapılması için bir fırsattır. Ayrıca müzik eğitimi verilmesi ve yetişen müzisyenlere iş sağlanarak destek verilmesi, folklor çalışmalarına destek olunması gibi faaliyetleri de sayabiliriz. Bunlar yapıldığında bu insanlar hem yetenekli ve mutlu oldukları bir işi yapmış olurlar, hem de ekonomiye katkı sağlarlar. Genellikle 15 yaşından itibaren evlenmeler başlıyor. Çocuklar, küçük yaşta yaşamın ağırlığını sırtlanıyorlar. Yoksulluk, bazı yörelerde sofradan bir boğaz eksilmesi olarak değerlendirilip, resmi nikah bile beklenmeden kızları evliliğe itiyor. Bu evliliklerden birisinde bir hafta sonra gelinin eve geri döndüğünü gördüm. Çektiğim düğün fotoğraflarını verdiğimde kızın annesi hepsini yırtıp çöpe atmıştı. Daha sonra aralarının düzeldiğini gördüğümde rahatladım.

Düğün törenleri onların bir arada oldukları ve pek çok şeyi paylaştıkları anlar. Düğünleri genellikle 2 gün sürmektedir. Birinci gün kızın arkadaşları ve dostları ile eğlendiği gündür. Çalgılar 1.gün çalmaya başlar. O akşam toplumun ileri gelen yaşlılarından biri veya birkaçı gelinin el ve ayaklarına değişik motiflerde kınayı yakar. 2. gün gelin beyaz kıyafetler içinde damatla birlikte eş ev dostlarını da alarak müzik eşliğinde oynar. Halay, düğünün son noktasıdır. Kızın yakınları müzik eşliğinde halay çekerek kızın evine kadar gelir, onu ailesinden teslim alarak halayın ortasında damada teslim ederler. Damat ve kızın farklı mahallelerde olması durumunda her ikisi de kendi mahallerinde ayrı ayrı eğlenirler. Damat kızın halay eşliğinde kendine getirilmesini bekler. Dinsel akımların etkisi ile bazı bölgelerde kızın bir koltuğunda ekmek, bir koltuğunda Kuran-ı Kerim ile damada getirilip teslim edildiğine de tanık oldum. Ancak bu halay saatleri de en elektrikli ve gergin saatleridir. Kız tarafı gelini göndermek istemez, oğlan tarafı sabırsızlanır. Başka bir düğünde kızın geç kalması yüzünden oğlan evinin ofke ve yüksek sesle hakaret yağdıran konuşmalarla geriye dönüp evlerine kapandıklarını, ancak daha sonra gelin halayının mahalle mahalle dolaşarak kızı getirip oğlan evine teslim ettiklerini de yaşadım. Şimdilerde televizyonlarda Romanlara bol yer veren programlar izliyoruz. Bunları bir toplumun reyting malzemesi olarak değerlendirilmesi olarak görüyorum. Beynimizin bir köşesinde hala onlara karşı bir önyargı bir yerlerde bekliyor. Bir yazar dostumuzun deyişi ile "İstanbul'da İşkuleleri'ndeki, Ahırkapı'daki konserlerde seyirlik ettiklerini, dışarıda sefillikle payelendirenler. Balık Ayhan'ı İş Kulelerinde izlemeyi

iş edinip de sonradan organizatörleri sorgulayanlar. (3) " Çingenelere zulmedenleri Nazilerden ibaret sayıp, uzak zalimleri gönül rahatlığıyla kınarken "başkalarında" değil, "bizde" olanlara gözlerini yumup, vazifelerini yapanlar... Bazı kaynaklarda Çingene için "Hayvan ve çocuk çalıp satarlar! Hırsızlık yaparlar! İnançsızdırlar! Buçuk millet olarak bilinirler!" diyenler... 1934 tarihli İskân Yasası'nda Çingenelerin göçmen olarak Türkiye'ye gelmesini yasaklayanlar, yasağı ağırlaştırarak sürdürenler. Çingene sözcüğünü küfür sayanlar.(4) Ölüsünü saymadıklarının dirisini "yaklaşık" rakamlarla ifade edenler. Çingenelere "Mutrip", "Elekçi", "Poşa", "Cano" dediklerinde, "esmer vatandaş" diye aşağıladıklarında yüceldiklerini sananlar. (5) "Kentsel Dönüşüm Projesi" diye cafcacılı adlar koydukları projelerle Sulukule halkını sürgüne yollayanlar. (6) Oysa Çingenelerin yurdu bir günlük zenginliktir; bir sofralık ziyafet, körüklü çizme, köstekli saat... Çingenelerin yurdu yoksulluktur; allı güllü, pembeli, yeşilli..." (7) Çingene bir günlük yurtlarına konuk, bir günlük zenginlikten göçebe...

Kültürel mozağimizin renkli bir parçası olan bu insanları izlerken, dinlerken artık önyargılarımıza engel olmamız gerekiyor. Onların yaşam şeklini, dilini, kültürünü beğenmesek de devamını sağlayacak kurumları oluşturmamız gerekiyor. Onların düğünleri renkli gelebilir, müziği ile dans edebiliriz. Ancak kaçımız onların evine konuk oluruz ve sofralarını paylaşmaya hazırız?

Yıldızlar ölümlü insanların gökyüzüne yansıyan suretleriymiş Çingene inancında. Yeni bir insan dünyaya geldiğinde gökyüzünde görünmeye başlar, ölünce de kayıp gidermiş yıldızlar.

Aydın Çetinbostanoğlu

Aydın Çetinbostanoğlu 1954 yılında İzmir'de doğdu. 1973 Yılında İzmir Atatürk Lisesi'nden mezun oldu. 1978 Yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi "İktisat ve Maliye" bölümünü bitirdi. Fotoğrafçılığa 1970 yılında başladı. Lise öğrencisi iken ilk fotoğraf sergisini 1973 yılında açtı. Üniversite eğitiminden sonra Devlet ve Özel Sektörde yönetimsel görevler yaptı. Bu dönem içinde Türkiye'yi dolaşarak arşivi için Türkiye'de çeşitli şehirlerde sergiledi, yurtdışında karma sergilere katıldı. Bugüne kadar Türkiye ve yurtdışında olmak üzere 24 kişisel, 18 karma fotoğraf sergisinde fotoğrafları sergilendi. İnsan yaşamı ve kültürleri ana çalışma konusudur. Son çalışması olan Türkiye Çingeneleri "Roman ve Düğün" adı altında halen sergilenmeye devam etmektedir. Devam eden çalışma konuları, Süryaniler" ve "Kapalıçarşı Ustaları" dır.

(1) Hermann Berger, Çingene Mitolojisi, Ayraç Yayınları, 2000. (2) Henriette Asseo, Çingene Bir Avrupa Yazgısı, Yapı Kredi Genel Kültür Dizisi, 2003 (3) Star gazetesinin haberi, aktaran, Nazım Alpman, Roman Halkına Karşı İkiyüzlülük, 7-8 Mayıs 2005, 1. Uluslararası Roman Sempozyumu, Trakya Edirne. (4) Yargıtay, kocasına "çingene" diyen kadını kusurlu bularak, boşanma davasında yerel mahkemenin verdiği manevi tazminatın haksız olduğuna hükmetti. 2. Hukuk Dairesi, kocasına "çolak", "çingene" gibi sözlerle hakaret eden K.'yı da eşit kusurlu buldu. Daire, oybirliğiyle kararı bozdu. İskan Yasası'na göre ülkeye girişine izin verilmeyen çingene, çeşitli hukuk metinlerinde de "şüpheli şahıs" statüsünde yer alıyor. Kararla birlikte "çingene" sözcüğü de "küfür" sayılmış oldu. (Milliyet, 2004-08-20) (5) Türkiye'de Çingenelerin nüfusu resmi makamlara göre yaklaşık 500 bin (resmi olmayan rakamlara göre ise yaklaşık 2 milyon civarında.) Bu grubun yüzde 95'i yerleşik yaşama geçmiş. Çoğunluk olarak geçimlerini müzisyenlik yaparak, çiçek satarak, sepetçilik, kalaycılık, demircilik veya hurda eşya toplayarak sağladıkları biliniyor. Batı Anadolu ve Trakya'da "Roman", Van ile Ardahan arasındaki bölgede "Mutrip", Orta Anadolu'da "Elekçi", Erzurum ve civarında "Poşa" Adana'da Cano ismiyle anılırlar. (http://www.cingene.org/) (6) Korhan Gümüş, "Sulukule Projesi'nin Aslı Amacı Ne?" (http://www.radikal.com.tr/ek_haber.php?ek=r2&haberno=7643); Zeynep Güney, Sulukule'de UNESCO Kriterleri, 18 Ocak 2008, Arkitera.com http://www.arkitera.com/h24161-sulukulede-unesco-kriterleri.html;http://sulukulegunglu.blogspot.com/2008/01/unesco-basin-toplantisi.html(7) Aysegül Devocioğlu, "Ağlayan Dağ Susan Nehir", Metis Yayınları, Sf.13.

Bir öğünlük yaşamlar

Hep neşeli yaşamlarıyla andığımız, önümüze 'rengarenk' bir tabloyla çıkan ama; çocuklarımızı 'seni onlara veririz' diye korkuttuğumuz Romanlar'ın en büyük derdi işsizlik. Çamaşır yıkamak için çay bardağıyla deterjan satın alan, bakkaldan yarısını kestirdikleri margarin ve ekmele karınlarını doyuran Romanlar 'Bir öğünlük yaşam'la hayata tutunmaya çalışıyorlar.

[Şebnem SAVAŞ Fotoğraflar: Aydın Çetinbostanoğlu]

1517 numaralı sokakta hayat Ege Roman Dernekleri Federasyonu Başkanı Özcan Çayırılı ve İzmir Roman Sanatkarları ve Esnafları Dernek Başkanı İrfan Çıtırkı eşliğinde dar sokaklarında turladığımız 1517 numaralı sokağıyla tanınır en çok. Sadece sokak numarası size bir şey ifade etmedi değil mi? Nam-ı diğer "Ege Mahallesi"dir 1517.

İzmir'in Kahramanlar Senti'ne bağılı ağırlıklı olarak Roman vatandaşların oturduğu 10 bin nüfuslu Ege Mahallesi konuk oluyor dergimizin sayfalarına. Kentsel dönüşüm projeleriyle ya da halkla bütünleşmelerini sağlayacak Roman Ateşi gibi gecelerle kurtulacaklarına inanmayan bir topluluğun sesine kulak veriyoruz. Herkes gibi asıl istedikleri iş ve aş. Eğitim tüm bunları elde edecekleri tek çıkar yol. Ancak bu konuda destekler yeterli değil. Diplomasız bir hayata eklenmiş toplum önyargıları koca bir dağ çıkarıyor karşılına. Anlaşılan yine yolculuk var Romanlara. Bu defa aşacakları yol bir kara parçası değil. Yolculuk; önyargılarımızı yıkmak için. Federasyon bile kurdular.

otoğraf Sanatçısı
Aydın
Çetinbostanoğlu ile
sokağa girdiğimizde
ardımızda bıraktığımız

ilk şey şehrin kaosu oluyor. Yol kenarına dizilmiş dükkanları, kiraathaneleri ama en çok da tost ve sandviç yapan büfeleriyle bu sokak, sizin ne geçmişe ne geleceğe gitmenize izin vermiyor. Çöp kutularının bile noksan olduğu sokakta tam kendinizi çok eski zamanlara göndereceksen bir anda karşınıza teknolojinin son harikası bir ses sistemiyle donatılmış bir araba çıkabiliyor. Basma şalvarları ve terlikleriyle Roman bayanlar meraklı gözlerle sizi incelerken, son moda kıyafetleriyle gençler yanınızdan sizi umursamadan geçip gidiyor. Kiraathaneler çok kalabalık olmasa da hiç boş kalmıyor ve hep birkaç masa dolu oluyor. Ara sokaklara girdiğinizde ise adeta bir labirente dalmış gibi hissediyorsunuz. Yaklaşık 800 hanenin bulunduğu bu sokakta, zamanla iç içe geçmiş, üstüste binmiş evlerin kimilerinde 20 kişilik aileler barındığını açıklıyor Çayırılı. Varsa pencere verandalarındaki teneke kutulardan sarkan sardunyalar bu evlerin iç dünyalarını fısıldıyor bizlere: "Her türlü zorluğa ve yokluğa karşı rengarenk bir dünya."

Konfederasyon geliyor

Romanlar olarak 10 yıl önce dernekleşme çalışmalarına başladıklarını ifade eden Ege Roman Dernekleri Federasyonu Başkanı Özcan Çayırılı, federasyon bünyesinde 23 derneğe ulaştıklarını söyledi. Yedek ve asil olmak üzere 23 dernekte 506 üyelerinin olduğunu kaydeden Çayırılı, konfederasyon kurma aşamasına geldiklerini anlatarak ilk hedeflerinin toplumda var olan önyargıları kırmak olduğunu söylüyor. Lisede uluslararası pazarlama bölümünde okuyan çocuğunun dahi önyargılardan dolayı zorluk çektiğini belirten İrfan Çıtırki ise "Bu dışlanmanın önüne geçemezsek bu çocuklar yarının gençleri olmaz, yarının karanlığı olurlar" diyor.

Federasyonun kurulmasıyla sosyal

çalışmalara hız verdiklerini anlatan Çayırılı, üniversitelerle ve odalarla da işbirliği içerisinde olduklarını, hazırlayacakları projelerle Avrupa Birliği hibelerinden faydalanmak istediklerini aktarıyor. Bugüne kadar İzmir'de 5 yıldır Hıdırllez akşamlarında yapılan Roman Ateşi'yle halkla bütünleşen Romanlar'ın bir sonraki etkinliği ise Fuar Açık hava Tiyatrosu'nda düzenlenecek olan Roman Gecesi olacak. Gece, Büyükşehir Belediyesi ve İzulaş desteğiyle gerçekleşecek.

İşsizlik suça itiyor

Resmi verilere göre Türkiye'de yaşayan 500 bin, resmi olmayan rakamlara göre ise 2 milyon Roman'ın derdi gibi 10 bin nüfuslu bu sokağın da en büyük sıkıntısı işsizlik. Kalıcı bir işleri ve sosyal güvenceleri olmadan yaşamlarını sürdürmeye çalışan Romanlar arasındaki en yaygın meslekler ise faytonculuk, müzisyenlik, sepet örücülüğü, çiçekçilik, hurdacılık, hamallık, temizlikçilik ve bohçacılık. Çayırılı, günübirlik işlerle yaşamlarını sürdürmeye çalışan mahalle sakinlerinin durumunu şu cümleyle özetliyor: "Burada hala insanlar çamaşır yıkamak için çay bardağıyla deterjan satın alıyor ve bakkaldan yarısını kestirdikleri margarin ve ekmekle karınlarını doyurmaya çalışıyor." "Bizi devlet değil halk dışlıyor" diyen Çayırılı, iş başvurularının geri çevrilmesi için adreslerini Ege Mahallesi olarak göstermelerinin yeterli olduğunu anlatıyor. İşsizlik ise suçu doğuruyor. Kahvehanede otururken, Çıtırki'ya masamızda bulunan gazeteden bir küpürü işaret ederek bir başka şehirde yine suç işlerken yakalanan bir zanlıyı göstererek "Bizim mahalleden değil miydi bu çocuk?" diye soruyor.

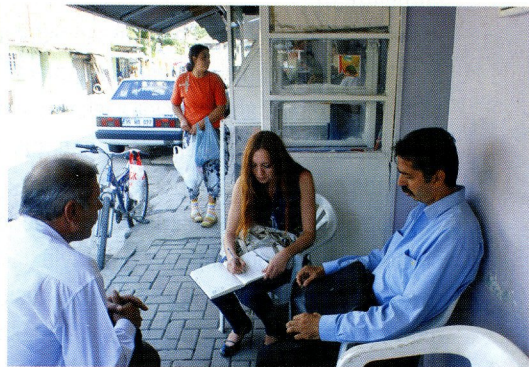
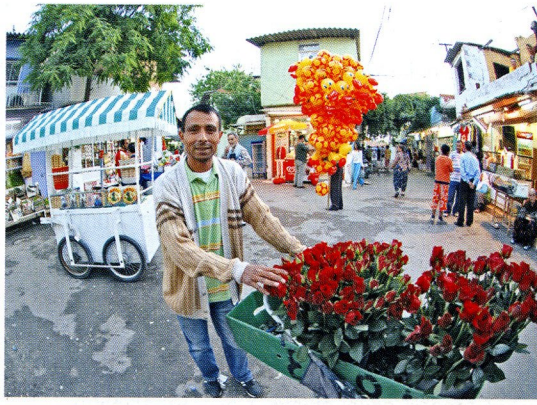
Erzak yardımları olmasa...

Çayırılı ile beraber Ege Mahallesi Sokakları'nı gezerken evinin önünü süpüren bir kadın bizi durdurup, "Erzaklar ne zaman gelecek" diye sordu. Çayırılı, kadına durumu izah ettikten sonra da bize dönerek sadece bu erzaklar sayesinde yılın belli günlerinde

gerçek anlamda yemek yiyen aileler olduğunu söyledi. Bugüne kadar özellikle bayram arifelerinde toplumun pek çok kesimine yapılan yardımlardan bile sınırlı şekilde yararlandıklarını anlatan Çayırılı, "Bizleri muhtar dahil temsil edecek herhangi bir okur yazarın bulunmayışı bu mahalleyi öksüz bırakmış. Bu yardımlar için talepte bulunulması gerekiyormuş. Araştırdık ki hata bizde. Daha sonra biz de Ege Roman Dernekleri Federasyonu olarak bizim mahallemize de gerekli erzak yardımının yapılması için başvuruda bulduk ve şu anda düzenli olarak ihtiyaç sahiplerine gerekli yardımlar yapılıyor" diye anlattı. Romanların bir diğer önemli derdi de eğitim daha doğrusu ise eğitimsizlik. Mahalle çocuklarının Sakarya İlköğretim Okulu'nda ve Kahramanlar İlköğretim Okulu'nda eğitim gördüğünü anlatan Çayırılı, son olarak Kahramanlar İlköğretim Okulu'na İzmir Ticaret Odası'nın bilgisayar ve enstrüman yardımında bulunduğunu söyledi. Çocuklara yönelik olarak yapılan sosyal yardımların geleceğe yatırım olduğunu belirten Çayırılı, mahallelerinde de bir bilgisayar eğitim merkezi yaptırmak istediklerini anlatıyor.

Renkli mozaik, o kadar renkli değil mi?

Kendi aralarından çıkan işadamları ve ünlülerin geldikleri yeri ve kültürlerini unuttuklarını, siyasilerin ise kendilerini oy malzemesi olarak gördüklerini söyleyen Çıtırki, "Artık öyle bir kilo bulgura, iki çuval kömüre oy istemek yok. Hiç gelmesinler" diyor. Hiç bir siyasi partide hiç bir oluşumda kendilerine yer verilmediğini dile getiren Çıtırki, "Mecliste roman vatandaş var mı yok, siyasi partilerde roman vatandaş var mı yok. Ondan sonra nasıl ayrımcılık olmadığından ve renkli mozaikten bahsediyorsunuz? Türkiye genelinde bir tane siyasetçimiz yok. Hükümet genelinde bizi temsil eden kimse yok. Bu da bir ayrımcılıktır. Ama iş ciddiye bindiğinde gelip çeşitli vaatlerle oy istemeyi biliyorlar. Pozitif bir ayrımcılık söz konusu." diye devam ediyor.

"Roman" ne demek anne?

Ege Mahallesi'nde doğan İzmir Roman Sanatkarları ve Esnafı Dernek Başkanı İrfan Çıtırkı, 10 yaşında iken Roman'ın ne demek olduğunu öğrendi. Çıtırkı, o yaşına kadar Roman'ın hikaye demek olduğunu zannediyordu. Bu yüzden, ilkokulda arkadaşları oturduğu yeri öğrenince ona "Orada Romanlar yaşıyor" dediği zaman annesine gidip "Roman ne demek?" diye sorduğu günü asla unutmuyor. Roman'ın ne demek olduğunu, Selanik'ten geldiklerini o zaman öğrendi Çıtırkı. Ama Roman olduğunu öğrendikten sonra işler hiç de kolay olmadı Çıtırkı için. Hala daha Roman olduğunu söylemiyordu kimselere. Ticaret yaptığı günlerde, bir başka işadamının kendisinin dükkanının Ege Mahallesi'nde olduğunu öğrendikten sonra, "Yahu oralar Roman dolu. Nasıl soymuyorlar senin dükkanı?" demesinden sonra da Roman olduğunu gururla söylemeye başladı Çıtırkı. Bu 4 yıl önce başından geçen bu olaydan sonra Çıtırkı, "Bir anda ne iş yaparsan yap, nerede

olursan ol Romanlar olarak ne kadar haksızlığa uğradığımızı gördüm. Ve kendimin de mensubu olduğu bu toplumu bir kere daha sahiplenmek istedim. Bu toplumun öyküsünü anlatan kişileri dinlemeye başladım." diyor. Özel bir şirkette de 7 yıl yönetici pozisyonunda çalıştığını belirten İrfan Çıtırkı bu şansı da Roman olduğu için elde ettiğini söyledi. Roman mahallerine de satış yapmak isteyen bir dondurma firmasında çalışan Çıtırkı'nın bu mahallelere girerek rahat bir şekilde pazarlamayı yapması yükselmesinde büyük etken olmuş.

Gaco olmak benim elimde mi ki?

Kendilerinden olmayanlara Roman dilinde "Gaco" dediklerini anlatan Çıtırkı, Romanca'yı da öğrenmeye başladığını söylüyor ve hikayesini şöyle sürdürüyor: "İnsanlara insanlar birşeyler öğretemezken biz dağdaki ayları

eğittik. Yaşadığım yıllar boyunca bir tane bile aptal roman görmedim. Kim ne derse desin Romanlar çok zekiler ama bunu bugüne kadar doğru yerde kullanmamışlar. Konar göçer halde o kadar uzun yıllar yaşamız ki çocuklarımıza gerekli eğitimi verememişiz. 3 çocuğum var ve eğitim hayatları boyunca onlara Roman olduklarını açık gönüllükle söylemeleri gerektiğini öğrettim. Allah insanları farklı ırklardan ve yedi farklı renkten yaratmış. Benim Güneydoğulu olmam, laz olmam ya da Gaco olmam benim elimde ve idaremden olan bir şey değil." Çıtırkı, İzmir Roman Sanatkarları ve Esnafı Derneği'ni kurmalarının başta gelen nedenini ise şöyle açıklıyor: "Romanlar arasında da tıpkı Yahudi Lobileri gibi kendi iç dinamiklerimizi harekete geçirmek. Ondan bundan dilencilik yapmadan kendi kendimize de varız demek."

Özcan Çayırılı'nın eşi Kadriye Hanım, birçok Roman kadınının aksine fazla çocuk yapmanın ailelerine ve topluma vereceği zararın farkında. Kendisinin de çok çocuklu bir aileden geldiğini anlatan Çayırılı, 2 çocuk annesi ve 1517 sokakta bir tost büfesi işleterek aile bütçesine katkıda bulunuyor.

Gıcır gıcır faytonlar geliyor

İzmir'i bilenler bilir. Pek bir hoştur Kordon'da faytonla turlaması. Yerli yabancı turistlere ve İzmirli'lerle bu hizmeti sunarlarsa genellikle Romanlar. Şu anda mevcut 36 faytonla çalıştıklarını belirten Çayırılı, İzmir Ticaret Odası'na araçların yenilenmesi için başvuruda bulduklarını söyledi. Başvurularının kabul edildiğini belirten

Çayırılı, kendilerine odaya bağlı şirketlerin birer fayton yenileyeceği sözünün verildiğini söyledi. Ancak faytoncuların bu konudaki bir diğer eksiği ise atların ve araçların bakımlarını sağlayacakları bir alan. Dere kenarında ve köprü altında kalan hayvan ve araçların bakımsız kaldığını ve hoş bir görüntü sergilemediğini dile getiren Çayırılı, bu konuda da gerekli başvuruları yapacaklarını aktardı.

Hedef çok, para yok

Tüm bu yapılanma ve günden güne yeşeren umutlar Roman kadınlarını da atağa geçirmiş. Kendi aralarında 7 Roman Bayan olarak Hint Romanları Dans Grubu'nu kurduklarını belirten Kadriye Çayırılı, dernek üyelerinin günden güne arttığını söylüyor. Bayan Çayırılı, hedeflerini sorduğumuzda ise "Hedef çok ama maddi imkan yok" diyor. Beni kolumdan tutup bir eve götürüyor Kadriye Hanım. Evin kapısını açıyor ve içerden yavru ve sakat bir köpek çıkıyor. Bizim ne hale gelmiş bu ev diye baktığımız tavanlar ve yerle bir olmuş verandaya gözleri parlayarak bakan Kadriye Çayırılı başlıyor anlatmaya: "Burayı yardım alıp bir düzene sokarsak, o zaman neler yaparız neler. Şu verandada hem kadınlarımıza hem de çocuklarımıza dans dersleri veririz. Sadece bir beton dökülmesi yeterli. Her odada farklı bir el sanatı öğretiriz..."

Kadriye Çayırılı, bir toplumun kurtarılması için öncelikle annelerin bilinçli hale getirilmesi gerektiğinin farkında. Kendi dans kültürlerini yaşatmanın yanında Roman kadınlarının kötü alışkanlıklarından kurtulması, aile planlaması bilincinin aşılması, öğrenecekleri el sanatlarıyla bütçeye katkıda bulunacak hale gelmeleri Bayan Çayırılı ve diğer yönetim kurulu üyelerinin en büyük hedefi.